Koordinater: 56°02′20.004″N 12°37′15″Ø

Kronborg

Fra Wikipedia, den frie encyklopædi

Kronborg er et slot og fæstningsanlæg i Helsingør. Slottet er et af Nordeuropas mest betydningsfulde renæssanceslotte og blev i år 2000 medtaget på UNESCOs Verdensarvsliste.[1]

Slottet ligger på Sjællands yderste spids, hvor Øresund er smallest, en strategisk vigtig beliggenhed der gjorde det muligt at kontrollere indsejlingen til Østersøen gennem Øresund.

Kronborgs historie kan føres tilbage til fæstningen Krogen, der blev opført af Erik af Pommern i 1420'erne. Sammen med Helsingborg Slot på den anden side af Øresund, kunne fæstningen kontrollere indsejlingen til Østersøen og sikre opkrævningen af told af de forbisejlende skibe. Fra 1574 til 1585 ombyggede Frederik 2. den middelalderlige borg til et storslået renæssanceslot. Store dele af slottet blev ødelagt af en brand i 1629, men det blev efterfølgende genopført af Christian 4. I 1658 blev Kronborg belejret og erobret af en svensk hær, der efterfølgende tog en stor del af slottets kunstværker og interiør som krigsbytte. I 1785 ophørte slottet med at fungere som kongelig residens og blev indrettet som kaserne. Militæret forlod selve slottet i 1923 og slottets areal i 1991.[2] Efter en grundig restaurering blev Kronborg åbnet for offentligheden i 1938.

Museet for Søfart havde til huse på Kronborg fra 1915 til 2012.

Indholdsfortegnelse

Historie
- Krogen
- Frederik 2.s Kronborg
- Branden i 1629
- Karl Gustav-krigene
- Kronborg som fæstning

Kulturel betydning
- Holger Danske
- Hamlet
- Andet

Kronborgs kommandant

Se også

Referencer

Litteratur

UNESCO Verdensarvsområde Kronborg

Kronborg set fra Øresund

Land	Danmark
Type	Kulturel
Sted	Sjælland, Region Hovedstaden, Helsingør
Kriterium	iv
Reference	696 (http://whc.unesco.org/en/list/696)
Region	Europa
Indskrevet	2000 (24. session)

Oversigtskort

Kronborgs beliggenhed i hovedstadsområdet 56°02′20.004″N 12°37′15″Ø

Eksterne henvisninger

Historie

Constantin Hansen, *Slottet Kronborg*, 1834, Statens Museum for Kunst.

Krogen

Kronborg set fra luften

Uddybende artikel: Krogen (borg)

I 1420'erne begyndte den danske konge, Erik af Pommern, at opkræve en særlig sundtold af de forbisejlende skibe. For at understøtte denne opkrævning lod han opføre en stærk fæstning ved navn Krogen på det sted, hvor Kronborg nu ligger. Fæstningen bestod af en række huse bag en kvadratisk fæstningsmur, der svarede nogenlunde til det nuværende slots ydre omkreds.

Siden opførelsen blev Krogen udbygget løbende, og Christian 3. havde planer for en større ombygning af borgen, der dog ikke blev realiseret.

Frederik 2.s Kronborg

Prospekt af Helsingør og Kronborg fra Georg Braun og Franz Hogenbergs *Civitates Orbis Terrarum* fra 1500-tallet.

Efter sin sejr over Sverige i Den Nordiske Syvårskrig i 1570 besluttede Frederik 2. at bygge borgen helt om. Ombygningen til en nyt slot i renæssancestil med fire fløje begyndte i 1574, og blev ledet af de nederlandske bygmestre Anthonis van Obbergen og Hans van Paeschen, der også skabte fæstningen med fire bastioner. I 1577 fik slottet sit nye navn, og i 1585 stod det nye slot færdigt. Umiddelbart fremtræder Kronborg som et på den tid helt igennem nybygget slot, men indendørs er der mange mure fra Krogens tid, og flere steder er der blændede vinduesåbninger mellem to rum, trappetrin, der ingen steder fører hen m.m.

At Kronborg oprindeligt var planlagt trefløjet kan ses i fløjenes bredde; den østlige fløj er noget smallere end resten, og består faktisk kun af lange gallerier, der skaber en indendørs forbindelse mellem de kongelige gemakker i nordfløjen og slotskirken og dansesalen i sydfløjen.

Det nye slot blev udstyret med et overdådigt interiør. Til udsmykning af Dansesalen blev der udført en serie gobeliner af høj kvalitet, Kronborgtapeterne, der forestiller den danske kongerække fra sagnkongerne frem til Frederik 2. Serien indeholdt oprindeligt i alt 43 gobeliner, og blev udført i Helsingør af indkaldte nederlandske vævere. Kun 15 af disse gobeliner er bevaret, hvoraf 7 hænger på Kronborg og 8 på Nationalmuseet i København.[3] De kan genkendes på at den blå bort i hver gobelins nederste venstre hjørne indeholder en gylden krone og et B som mærke for Kronborg.

Branden i 1629

Natten til 24. september 1629 brændte Kronborg som resultat af to håndværkeres skødesløshed. Det meste af interiøret blev ødelagt ved branden, og kun slotskirken overlevede nogenlunde uskadt takket være dens solide loftshvælvinger. Også Kronborgtapeterne slap uskadt fra branden, da de ikke havde været ophængt i

Dansesalen, da slottet brændte.

I 1630'erne genopførte Christian 4. Kronborg. I det ydre blev slottet stort set genopført i sin oprindelige form, mens det i det indre blev udstyret med et nyt interiør. Enkelte dele af Christian 4.s interiør, som loftsmalerier, kaminer og udskårne døre, findes stadig på Kronborg i dag.

Karl Gustav-krigene

Kronborgs belejring i 1658.

Under Karl Gustav-krigene blev Kronborg i 1658 belejret og indtaget af Karl 10. Gustavs tropper. Under den efterfølgende besættelse fra 1658 til 1660 blev slottet plyndret af både tyske og svenske soldater, og slottets interiører udsat for store ødelæggelser. Skulpturer, springvand og malerier blev stjålet. En uvurderlig genstand blandt de røvede ting var kong Frederik 2.s bordhimmel, en betydningsfuld gobelin (en slags baldakin) vævet i uld og silke med guld- og sølvtråde. Svenskerne har ikke brugt den, fordi Frederik 2. og dronning Sophie af Mecklenburgs våbenskjolde var indvævet på et iøjnefaldende sted som symbol på kongens magt. Frederik 2.s bordhimmel er normalt udstillet på Nationalmuseum i Stockholm, men kan fra 24. april 2012 og fire år frem opleves på Kronborg.

Kronborg som fæstning

Efter Karl Gustav-krigene genvandt Kronborg aldrig helt sin betydning som kongeslot, og blev i stigende grad anvendt og udbygget som fæstningsanlæg.

Kronborg set fra vest. I forgrunden den ydre voldgrav og Kronværksporten.

I 1772 sad Dronning Caroline Mathilde fængslet på Kronborg efter Johan Friedrich Struensees fald, indtil hun blev hentet af et engelsk orlogsskib og sejlet til den britiske besiddelse Hannover i Tyskland.

I slutningen af 1700-tallet blev Kronborg helt opgivet som kongebolig, og militæret fik lokaler i de tidligere kongelige gemakker på slottet, der nu blev brugt som kaserne.

Med ophævelse af Øresundstolden i 1857 på grund af pres fra USA mistede Kronborg størstedelen af sin militære betydning. I 1924 forlod militæret selve slotsbygningen, og 1991 rykkede militæret fuldstændig ud af slotsområdet.[2]

Kulturel betydning

Holger Danske

Holger Danske var en legendarisk dansk kriger og ridder i Karl den Stores hær. Ifølge legenden sover han i kældrene under Kronborg, men vågner op til dåd og redder Danmark, hvis landet skulle komme i fare.

I kasematterne under Kronborg findes en statue af Holger Danske udført af H.P. Pedersen-Dan i 1907.

Hamlet

Shakespeares skuespil *Hamlet* er henlagt til slottet i *Elsinore*; det engelske navn for Helsingør.

Statuen af Holger Danske i kasematterne

Andet

I 1915 åbnede Handels- og Søfartsmuseet med udstilling på slottet. Museet belyste dengang Danmarks søfartshistorie fra oldtiden til i dag. I nutiden er museets fokus på dansk handelssøfart fra middelalderen og til nutiden. Museet, der i mellemtiden har skiftet navn til Museet for Søfart, lukkede sine lokaler på Kronborg for at forberede flytningen til sin nye museumsbygning på det tidligere Helsingør Værft, der forventes at åbne i 2013. Kronborg er en del af Helsingørs [4]ambitiøse projekt Kulturhavn Kronborg sammen med Kulturværftet, Museet for Søfart, og Helsingør havn.

Mindesmærke for William Shakespeare i *Fireportegården*

Kronborgs kommandant

Embedet som Kronborgs kommandant blev oprettet i 1582 af kong Frederik II, der ønskede at sikre Danmarks magt i Øresund, og behøvede en militærperson til at lede Kronborgs forretninger og styre tolden.

Kommandanten havde ansvaret for drift og vedligehold af slottet, og var samtidig den øverste officer og embedsmand på kongeslottet. Han havde ansvaret for rekruttering af soldater i Nordsjælland og sørge for fæstningens forsyning af våben.

Kongen udpegede selv kommandanterne af dels sin egen familie og dels af landets adelsfamilier.

Poul Beenfeldt, Kronborgs kommandant 1658-60. Portrætsamlingen på Frederiksborg Slot.

En uheldig kommandant var Poul Beenfeldt (1612-1676), der overgav slottet til svenskerne under den Anden Karl Gustav-krig efter blot tre ugers belejring. Beenfeldt flygtede til Lybeck, og den rasende kong Frederik III fik både ham og hans næstkommanderende dømt til døden in absentia. General Hans Schack gik i forbøn for ham, og han fik lov til at vende tilbage til landet, men mistede sin bestalling som officer.[5]

Denne liste er ufuldstændig; hjælp gerne med at udfylde den.

Navn	Periode
Eskild Andersen[6]	1582 – 1597
Christian Albrecht Rantzau	1597 – 1603
Oluf Ebbesen Lunge	1603 – 1614
Henrik Lykke	1614 – 1641
Hans Ulrik Gyldenløve	1641 – 1645
Holger Vind	1645 – 1652
Otto Skade	1652 – 1. august 1658
Poul Beenfeldt	1. august 1658 – 6. juli 1660
Eiler Holck	6. juli 1660 – 16. marts 1672

Carl Henrich von der Osten	16. marts 1672 – 1. juni 1675
Ulrik von Dewitz	1. juni 1675 – 25. februar 1676
Barthold von Bülow	25. februar 1676 – 3. april 1676
Conrad Wichmann	3. april 1676 – 2. maj 1676
Carl Henrich von der Osten	2. maj 1676 – 12. juli 1677
Hartvig Asche Schack	12. juli 1677 – 10. oktober 1678
Johan Didrik Wetberg	10. oktober 1678 – 10. oktober 1679
Carl Henrich von der Osten	10. oktober 1679 – 18. november 1685
Jacob Geveke	18. november 1685 – 8. september 1694
Hans Erasmus von der Pfordten	8. september 1694 – 22. december 1712
Michael Christopher von Schnitter	22. december 1712 – 30. juli 1725
Hans Philip Pretorius	30. juli 1725 – 24. december 1732
Ditlev Revenfeld	24. december 1732 – 10. november 1742
Johan Frederik Brockenhuus	10. november 1742 – 2. februar 1748
Gustav Grüner	2. februar 1748 – 17. marts 1759
Johan Georg Moltke	17. marts 1759 – 16. januar 1765
Andreas Hauch	16. januar 1765 – 6. december 1780
Carl Johan Christian von Bessel	6. december 1780 – 4. august 1788
François Jacques Xavier d'Aubert	4. august 1788 – 27. december 1793
Ezechias Hinrich Stricker	27. december 1793 – 16. maj 1811
Hans Ulrich Moritz von Scheel	16. maj 1811 – 1. februar 1829
Frederik Ohlrogge	1. februar 1829 – 1. februar 1839
Gustav Joachim Michaelsen	1. februar 1839 – 30. december 1839
Harald Rothe	30. december 1839 – 16. november 1848
Louis Paul Renouard	1. februar 1849 – 1. februar 1856
Niels Christian Lunding	1. februar 1856 – 1. oktober 1867
Johan Ditlev Høst	1. oktober 1867 – 21. april 1868
Julius Theodor Hein	21. april 1868 – ?
Johan Cornelius Krieger	18?? – 18??
Sophus Wilhelm Vandall Pfaff	1886 – 1891
Hans Walter Harbou	1906 – 1911

[7]

Se også

- Krogen
- Kronborg Fyr
- Kronborg Slotskirke
- Kronborgtapeterne
- Kronborg Amt

Referencer

1. Kronborg Castle på UNESCO's World Heritage Centre's hjemmeside (http://whc.unesco.org/en/list/696)

2. Kulturarvsstyrelsen - Verdensarv: Kronborg (http://www.kulturarv.dk/verdensarv/verdensarv/kronborg/)
3. historie-online.dk (http://www.historie-online.dk/nyt/bogfeature/ses_kronborgtapeterne.htm)
4. Event strategy (Dansk) (http://kulturhavnkronborg.dk/Kulturhavn%20strategi%20for%20aktiviteter%20og%20begivenheder.pdf)
5. Dansk Biografisk Leksikon, 1888, bind 2, side 37.
6. Kronborg - Danmarks Kongeslotte (http://soren-kretzschmer.beboer2650.dk/kronborg_-_danmarks_kongeslott.html)
7. Fra og med Otto Skade indtil Julius Theodor Hein stammer oplysningerne fra: Otto Frederik Vaupell, *Den danske Hærs Historie til Nutiden og den norske Hærs Historie indtil 1814*, bind 2, København: Gyldendal 1876, s. 731.

Litteratur

- Christensen, Charles (1950). *Kronborg, Frederik II's renæssanceslot og dets senere skæbne*. København: Gads Forlag.
- Langberg, Harald (1985). *Dansesalen på Kronborg*. København.
- Mackeprang, Mouritz og Christensen, Sigrid Flamand (1950). *Kronborgtapeterne*.
- Norn, Otto (1954). *Kronborg*. København.
- Reindel, Ulrik (2009). *Kronborgtapeterne - Pragt & propaganda på Frederik II's Kronborg*. København: Slots- og Ejendomsstyrelsen. ISBN 978-87-92265-04-3.

Eksterne henvisninger

- Kronborgs hjemmeside (http://www.kronborg.dk)
- Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme (http://www.slke.dk)
-
- Fakta om Kronborg – Kulturarv (http://www.kulturarv.dk/1001fortaellinger/da_DK/kronborg)
- Wikimedia Commons har flere filer relateret til **Kronborg**

Hentet fra "https://da.wikipedia.org/w/index.php?title=Kronborg&oldid=10172383"

Denne side blev senest ændret den 14. december 2019 kl. 13:07.

Tekst er tilgængelig under Creative Commons Navngivelse/Del på samme vilkår 3.0; yderligere betingelser kan være gældende. Se brugsbetingelserne for flere oplysninger.